

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ КАПІТАЛОУТВОРЕННЯ

Сучасний розвиток українських переробних підприємств відбувається у винятково складних умовах, які поєднують у собі і потребу швидкої адаптації до воєнних викликів, і усвідомлення неминучості переходу до нової парадигми економічного зростання. У центрі цієї парадигми закономірно опиняється капіталоутворення, як процес, без якого результативні технологічні чи управлінські перетворення не можуть бути перманентними та стійкими. Водночас очевидним стає й те, що традиційні моделі формування капіталу вже не відповідають вимогам сьогодення, коли переробні підприємства потребують інноваційних підходів, здатних забезпечити системний розвиток як окремих виробництв, так і екосистем, у які вони інтегровані.

За сучасних умов роль переробної промисловості у забезпеченні ефективності економічного розвитку України набуває особливого значення. Саме в переробному секторі зосереджені ті процеси, які визначають перехід від ресурсної моделі господарювання до моделі створення доданої вартості. Світовий досвід свідчить, що становлення інноваційної економіки не відбувається без опори на розвинуту систему переробних виробництв, адже вони формують індустріальне середовище, яке здатне ініціювати та підтримувати технологічні зміни [1].

У цьому контексті інноваційні моделі капіталоутворення розглядаються як необхідна умова модернізаційних процесів. Їх впровадження створює передумови для структурних зрушень, розширення виробничих можливостей і формування стійких ланцюгів доданої вартості. Переробні підприємства стають не лише споживачами інновацій, а й тим простором, у якому виникає попит на

нові технологічні рішення, що сприяє загальному зростанню інноваційної активності в економіці.

В економіці України інноваційні підходи до капіталоутворення у сфері реального виробництва не є новим явищем. У різних секторах переробної промисловості вже сформувалися дієві інтеграційні та кластерні моделі, що демонструють позитивний вплив на виробничу динаміку та інвестиційну активність. Їх розвиток відбувався поступово від окремих партнерських ініціатив до більш комплексних форм співпраці, які охоплюють виробників сировини, переробні підприємства, логістичні структури та дослідницькі інституції. Такі моделі, хоча й мають різний ступінь інституційної зрілості, вже довели свою здатність підвищувати ефективність використання капіталу, посилювати інноваційну спрямованість виробництва та створювати стійкі механізми трансферу знань і технологій. Саме тому питання їх подальшого розвитку сьогодні постає не як формування «з нуля», а як розширення та поглиблення існуючих практик, надання їм більшої системності та стратегічної узгодженості. У цьому контексті важливим завданням стає не стільки запровадження нових форматів взаємодії, скільки підвищення управлінської якості вже наявних моделей капіталоутворення, щоб вони могли функціонувати як повноцінні елементи сучасних економічних систем і забезпечувати довгострокову стійкість переробної промисловості [2].

Окремої уваги заслуговує цифровізація яку варто розглядати як інструмент ефективного капіталоутворення. Мова йде про технології управління виробництвом, аналітику великих даних, автоматизовані системи контролю якості, інтелектуальні рішення з енергоменеджменту, тобто цифрові інновації, що створюють нові форми капіталу (інформаційного, інтелектуального, технологічного). Його цінність сьогодні зростає у всіх провідних економіках світу, і вітчизняним переробним підприємствам потрібно бути включеними у цей процес, навіть попри складні зовнішні обставини.

Поступове формування й поєднання інноваційних моделей капіталоутворення дозволяє окреслити нові стратегічні горизонти розвитку

переробної промисловості України. Мова йде не лише про модернізацію техніко-технологічної бази, а і про створення передумов для становлення цілісної індустріальної екосистеми, здатної забезпечувати відтворення капіталу на якісно іншому рівні. Інноваційно орієнтоване капіталоутворення інтегрує виробничі, фінансові, логістичні та знаннєві ресурси, формуючи таким чином умови для стійкої участі українських переробних підприємств у регіональних і глобальних ланцюгах доданої вартості. У цьому процесі важливою стає здатність підприємств до інституційної еволюції, суть якої полягає у переході від локальних, ізольованих форм діяльності до структур, що функціонують у логіці мережевої взаємодії та стратегічної координації. Вітчизняні переробні підприємства вже демонструють окремі прояви такої трансформації, проте для довгострокового розвитку цього недостатньо. Потрібне глибше переосмислення принципів капіталоутворення, що передбачає узгодження інтересів різних учасників економічної системи, використання потенціалу індустріальних кластерів і формування стійких механізмів фінансування, які здатні забезпечити внутрішньо зумовлене зростання. Узгодження цих елементів у єдину систему дозволить перейти від фрагментарних успіхів до цілісної моделі розвитку, у якій переробна промисловість виступатиме не пасивним реципієнтом інновацій, а активним генератором економічного зростання та структурних зрушень, що відповідають стратегічним потребам країни.

Література

1. Сучасні тенденції в українській промисловості. Національний інститут стратегічних досліджень. 2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/suchasni-tendentsiyi-v-ukrayinskiy-promyslovosti> (дата звернення: 12.11.2025).
2. Ситник Н.С., Шушкова Н.А. Реіндустріалізація економіки на основі технологічної модернізації: сутнісна характеристика поняття. *Інноваційна економіка*. 2019. №5-6. С. 27-34.